

STEIN I DAGLIGLIVET

(fra Mixopterus - del 2)

2. SYENITT (Nordmarkitt)

Syenitt er en mellomsur eruptiv dypbergart som ble dannet i forbindelse med nedsynkingen i Oslofeltet (Permperioden).

Syenitt består hovedsakelig av feltspat og kan inneholde litt kvarts. De fleste er rødlige og kan lett forveksles med granitt.

Egenskapen er omtrent de samme som for granitt.

Syenitt er grovkornet og brukes til bygningsstein og kantstein. Det hugges nesten ikke gatestein av syenitt.

Det brytes syenitt bl.a. på: Grorud. Steinen går også under betegnelsen Nordmarkitt. Nordmarkitten er en lys rødlig syenitt som inneholder ca. 95% alkalifeltspat og resten biotitt eller hornblende. Brukes til bygningsstein og kantstein.

3. MONZONITTER (Larvikitt - Tønsbergitt)

Monzonitt er eruptive dypbergarter som ble dannet ved nedsynkingen i Oslofeltet (permperioden). Monzonitt består av kalifeltspat og natronkalk-feltspat iblandet andre mørke mineraler - hovedsakelig augitt.

De største forekomstene finner vi mellom Langesundsfjorden og Ytre Oslofjord.

De viktigste bruddene ligger mellom Larvik og Tønsberg.

Feltspaten danner store krystaller i mørke farger. Kalifeltspaten er en egen type som har blått fargespill. Dette gjør at steinen er sterkt ettertraktet.

Navnet "Labrador", som ofte brukes på denne steinen, er feil. Virkelig Labrador består av en annen feltspattype (kalk-natron-feltspat) og brytes i Egersundfeltet og i Sogn.

Fargen på monzonitt varierer vanligvis mellom lys og mørk blå og går under betegnelsen lys og mørk "Labrador". Tønsbergitt har en brunrød farge.

Monzonitt tilhører Oslofeltet og brytes bl.a. følgende steder i Larvik -

Tønsbergområdet: Bergan, Lauve, Tvedalen, Bolærne, Nøtterøy. I Skrimfjellet ved Kongsberg brytes også monzonitt. Her har den en grønnsvart farge. Brytes til bygningsstein og noe til kantstein.

4. DIORITT (Trondhemitt)

Dioritt er en mellomsur dypbergart som ble dannet i forbindelse med den kaledonske jordfoldingen (silurperioden). Dioritt inneholder kalk-natron feltspat - plagioklas.

Egenskapene er omtrent som for granitt og syenitt.

Dioritt er finkornet og brukes til bygningsstein og noe til gatestein.

Det brytes dioritt i den kaledonske fjellkjeden på bl.a. følgende steder: Eidane, Sogn, Støren, Tolga. Hvit, finkornet stein brukes til bygningsstein og noe til gatestein.

5. GABBRO

Gabbro er en basisk dypbergart og består hovedsakelig av kalk-natron-feltspat og mørk pyroksen.

De fleste er rike på jern og er svarte til grønnaktige i fargen.

Brukes til bygningsstein i alt vesentlig.

Gabbro brytes bl.a. følgende steder: Solør-Flisa, Vistdal i Romsdal, Solvåg ved Bodø og Eidfjord i Hardanger.

forts. neste nummer

LANGDAL GRUVER, HOLLEIA, RINGERIKE

Er det noen av NAGS's lesere som kan gi meg noen opplysninger om Langdal gruver i Holleia på Ringerike? Jeg har hytte der og er interessert i slike ting som transportruter (taubane?) og bebyggelse. Det blir hevdet av eldre folk på Tyrstrand at det har vært en del hus der, med både skole og butikk, for ca. 150 år siden. Hvis noen vet noe, så vennligst kontakt meg.

Tor Kristiansen

Simon Darresvei 72

Oslo 6